

НАШЕ НАСЛЕДИЕ

С. Я. Новікаў

55 ГАДОЎ НА СЛУЖБЕ АДУКАЦЫІ, НАВУЦЫ, МОЛАДЗІ

В статье автор продолжает исследование страниц истории МГПИИЯ–МГЛУ на примере одного из его структурных подразделений – в настоящее время кафедры истории, мировой культуры и туризма, истоки создания которой возникли более полувека назад, после проведения в Москве исторического XXII съезда партии. Благодаря глубоким профессиональным знаниям, многолетнему опыту работы и личным качествам профессорско-преподавательскому коллективу общеуниверситетской кафедры удавалось все эти годы успешно решать различные задачи гуманитарной, профессиональной и нравственной подготовки выпускников минского иняза – лингвистического университета.

Селета спаўняецца 55 гадоў з моманту стварэння кафедры гісторыі. У адпаведнасці з новай структурай, замацаванай у ВНУ першым Статутам Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута замежных моў, зацверджаным у дзень адкрыцця XXII з'езда КПСС у Маскве 17 кастрычніка 1961 г., кафедра гісторыі КПСС адкрывала спіс з 13 кафедраў інстытута [1, Арк. 204]. Годам раней іх было 10, у тым ліку дзве асобныя кафедры грамадскіх навук – марксізму-ленінізму і палітычнай эканоміі. Канчатковая рэарганізацыя кафедраў грамадскіх навук у МДПІЗМ адбылася толькі ў сакавіку наступнага года, калі быў выдадзены адпаведны загад міністра вышэйшай, сярэдняй спецыяльнай і прафесійнай адукацыі БССР [2, Арк. 412].

Кафедра марксізму-ленінізму да канца вясновага семестра 1960/61 навучальнага года заставалася адным з структурных падраздзяленняў інстытута. Калі ў пачатку 1950-х гадоў яна забяспечвала выкладанне трох дысцыплін – асноў марксізму-ленінізму дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізму і палітычнай эканоміі, то пасля стварэння асобнай кафедры палітычнай эканоміі на чале з дырэктарам інстытута М. Ф. Жаўрыдам – дзвюх. Першым загадчыкам кафедры гісторыі КПСС быў прызначаны Сіланцій (Сіла) Максімавіч Раўнаполец [3, Арк. 30; 4, Арк. 28], які з канца лютага 1958 г. загадваў кафедрай марксізму-ленінізму МДПІЗМ. У інстытут ён прыйшоў з пасады загадчыка аддзела школ ЦК КПБ, дзе працаваў пасля заканчэння Акадэміі грамадскіх навук пры ЦК КПСС, пасляхова абараніў дысэртацыю на суісканне ступені кандыдата гістарычных навук па спецыяльнасці 07.00.02 – «Гісторыя СССР» [4, Арк. 1, 1 адв.]. На чале кафедры ён застаецца да пачатку сакавіка 1964 г. [4, Арк. 28]. Пасля Сіланція Раўнапольца да жніўня 1965 г. абавязкі загадчыка кафедры гісторыі КПСС выконваў А. А. Сарокін, які з красавіка 1952 па красавік 1959 г. быў намеснікам дырэктара інстытута па вучэбнай і навуковай рабоце [5, Арк. 86 адв.].

На момант стварэння кафедры гісторыі КПСС у яе складзе працавалі 7 выкладчыкаў, у тым ліку: С. В. Буракоўскі, М. Д. Лапцёнак, А. І. Маёраў, Р. Р. Навіцкі, С. М. Раўнаполец, А. А. Сарокін, Ф. П. Шмыгаў, з якіх 4 мелі

вучоную ступень кандыдата навук і званне дацэнта (С. В. Буракоўскі, С. М. Раўнаполец, А. А. Сарокін і Ф. П. Шмыгаў) [2, Арк. 415]. У канцы 1960-х колькасць выкладчыкаў кафедры павялічылася да 15 чалавек, загадчыкам кафедры быў кандыдат гістарычных навук, дацэнт А. А. Сарокін; на пасадах дацэнтаў працавалі кандыдаты гістарычных навук, дацэнты С. В. Буракоўскі, Р. М. Верасаў, В. Р. Доркін, П. П. Дронь, М. Д. Лапцёнак; старшымі выкладчыкамі – Р. І. Аўраменка, Р. Р. Навіцкі і А. Д. Калеснікаў; выкладчыкамі – А. А. Віхраў, У. А. Дземянчук, Э. А. Ліпецкі, П. Я. Мурашка; асістэнтамі – П. Р. Навумаў і І. С. Пятроўскі. З іх на 0,5 стаўкі – С. У. Буракоўскі, В. Р. Доркін, П. П. Дронь, П. Я. Мурашка [6, Арк. 10–11; 7, Арк. 1].

Камплектаванню выкладчыцкага штату кафедры надавалася асаблівая ўвага. Адным з абавязковых патрабаванняў з'яўлялася членства ў КПСС. Не менш важную ролю адыгрываў і практычны вопыт ранейшай работы, у тым ліку ў ВНУ. Сярод выкладчыкаў працавалі былыя партыйныя і ідэалагічныя работнікі, у прыватнасці загадчык аддзела ЦК КП(б)Б, сакратар абкама, начальнік і інструктары аддзелаў, работнікі Міністэрстваў адукацыі і культуры, рэктары, ветэраны вайны і працы, дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР, гарадскіх і мясцовых саветаў. Таму не было выпадковым, што ў штатным фармуляры ў графе з данымі аб узнагароджаных выкладчыках інстытута самая вялікая колькасць узнагарод прыпадала на кафедру гісторыі. Так, больш паловы выкладчыкаў – С. В. Буракоўскі, Р. Н. Верасаў, В. Р. Доркін, А. Д. Калеснікаў, М. Д. Лапцёнак, П. Я. Мурашка, Р. Р. Навіцкі і А. А. Сарокін – мелі дзяржаўныя ўзнагароды, сярод якіх 8 баявых і 2 працоўныя ордэны і 17 медалёў [8, Арк. 14–16].

На рубяжы 1960/70-х гадоў колькасць студэнтаў у інстытуце толькі на дзённай форме навучання павялічылася больш чым у 4 разы ў параўнанні з вясновым семестрам 1960/61 навучальнага года [9, Арк. 2]. Адбываюцца змены і ў штатным раскладзе кафедры, дзе з'яўляюцца новыя імёны выкладчыкаў: асістэнта В. І. Курганова, кандыдата гістарычных навук, дацэнта Н. Г. Красновай і загадчыка кафедры – кандыдата гістарычных навук, дацэнта У. К. Коршука, які ў сакавіку 1971 г. узначаліў кафедру гісторыі КПСС, куды быў пераведзены з пасады намесніка загадчыка кафедры гісторыі КПСС Беларускага політэхнічнага інстытута [10, С. 73]. На працягу 70-х гадоў у штаце кафедры з'явіліся новыя выкладчыкі – У. Ф. Ермалаеў (з верасня 1975 г.), які да гэтага выкладаў у ІІК пры БДУ імя Леніна, а таксама С. П. Кубека і С. Я. Новікаў (з верасня 1980 г.) [11, Арк. 6–7]. У 1979 г. на кафедры пачынае працу кандыдат гістарычных навук, дацэнт Б. І. Загорскі [11, Арк. 6], які з пачатку 1990-х гадоў і да выхаду на пенсію працаваў дацэнтам кафедры паліталогіі і міжнародных адносін універсітэта.

У кастрычніку 1980 г. У. К. Коршук абараніў доктарскую дысертацыю. Праз 2 гады Уладзімір Канстанцінавіч звязаў сваю вучэбную, навуковую і выхаваўчую дзейнасць з БДУ імя У. І. Леніна, дзе з 1982 па 2001 г. загадваў кафедрай гісторыі КПСС, палітычнай гісторыі, сусветнай і айчынай гісторыі, з 2001 г. працуе прафесарам на кафедры гісторыі Беларусі новага і найноўшага часу [12, С. 185]. Апроч таго, на пасадзе спачатку дацэнта,

а з 1985 г. – прафесара кафедры працуе намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі АН БССР, доктар гістарычных навук М. П. Касцюк, будучы дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі (1988–1999), акадэмік НАН Беларусі (1996), на цяперашні час – галоўны навуковы супрацоўнік гэтай дзяржаўнай навуковай установы [13, С. 156].

У 1980-я гады ў прафесарска-выкладчыцкім складзе кафедры адбыліся наступныя змены: з 11 лістапада 1982 г. у парадку перавода з кафедры гісторыі КПСС Беларускага політэхнічнага інстытута стаў загадчыкам доктар гістарычных навук, дацэнт М. С. Варабей (прафесар з 1984 г.) [14, Арк. 116, 119], пасаду займаў па май 1992 г. [13, Арк. 62]. У 1983 г., пасля заканчэння аспірантуры БДУ, па накіраванні Міністэрства вышэйшай адукацыі БССР на кафедру была размеркавана Я. Г. Цыганкова. У канцы 1980-х кафедра папоўнілася двума новымі выкладчыкамі: з верасня 1988 г. – пачаў працаваць выкладчык А. С. Жданоўскі, які меў вопыт больш чым 30-гадовай службы ва Узброеных сілах СССР, у тым ліку 14 гадоў педагогічнага стажу ў вышэйшых навучальных установах Беларусі [15, Арк. 4–5]; з кастрычніка 1989 г. – кандыдат гістарычных навук І. А. Захарчанка, які пасля шматгадовай працы настаўнікам гісторыі ў сярэдніх школах г. Мінска з 1986 г. працаваў у якасці выкладчыка гісторыі СССР на падрыхтоўчым факультэце для замежных грамадзян [16, Арк. 13–14].

На рубяжы 1980/90-х гадоў, калі ў СССР адбываліся супярэчлівыя палітычныя падзеі, на парадак дня інстытуцкай кафедры было пастаўлена прынцыпова важнае пытанне аб вызначэнні яе ролі ў ВНУ і увядзенні новага курса «Палітычная гісторыя» [17, Арк. 40–45]. 18 верасня 1991 г. Савет інстытута прыняў рашэнне, паводле якога былі скасаваны 4 грамадскія навукі – філасофія, палітычная эканомія, палітычная гісторыя і паліталогія. З верасня 1991 г. па чэрвень 1992 г. часова выконваючым абавязкі загадчыка кафедры гісторыі і паліталогіі быў прызначаны Я. В. Матусевіч [18, Арк. 54 адв.]. У канцы чэрвеня зноў прайшлі выбары загадчыка кафедры. З трох прапанаваных кафедрай кандыдатур Савет інстытута большасцю галасоў падтрымаў кандыдата гістарычных навук, дацэнта С. Я. Новікава [19, С. 212].

На працягу амаль двух наступных дзесяцігоддзяў назвы падраздзяленняў змяняліся: ад кафедры палітычнай гісторыі (з 1990 г.), гісторыі і паліталогіі (1991 г.), гісторыі і беларусазнаўства (з 1997 г.), айчыннай гісторыі і сусветнай культуры (2010 г.) да кафедры гісторыі, сусветнай культуры і турызму (з 2012 г.) [14, С. 244]. Калі ў пачатку 1990-х гадоў выкладанне трох вучэбных дысцыплін і чатырох спецкурсаў на дзённай і завочнай формах навучання студэнтаў забяспечвалі 8 выкладчыкаў (загадчык кафедры – доктар гістарычных навук, прафесар М. С. Варабей, кандыдат гістарычных навук, прафесар Н. Г. Краснова, кандыдаты гістарычных навук, дацэнты – В. І. Курганаў, Э. А. Ліпецкі, С. Я. Новікаў, старшыя выкладчыкі – А. С. Жданоўскі і С. П. Кубека), то з 1 верасня 2010 г. аб’ём, напрамкі і профіль вучэбнай працы прафесарска-выкладчыцкага складу кафедры істотна змяняюцца. Нагадаем, што з 2006 па 2009 г. на пасадзе дацэнта кафедры працаваў кандыдат гістарычных навук, дацэнт Я. А. Грэбень, з верасня 2009 г. – кандыдат гістарычных навук А. Г. Цымбал.

Паўстагоддзя прафесарска-выкладчыцкі склад гісторыкаў кафедры забяспечваў падрыхтоўку высокакваліфікаваных спецыялістаў па замежных мовах, настаўнікаў сярэдніх школ і выкладчыкаў вышэйшых і сярэдніх вучэбных устаноў, а таксама перакладчыкаў на аснове спалучэння навучання, прафесійных ведаў і агульнай гуманітарнай падрыхтоўкі студэнцкай моладзі. На гэта была накіравана не толькі вучэбная, вучэбна-метадычная, але і навукова-даследчыцкая дзейнасць выкладчыкаў кафедры. Шмат увагі выкладчыкамі надавалася самастойнай рабоце студэнтаў.

У мінулыя гады навукоўцы кафедры ўнеслі значны ўклад у распрацоўку не толькі важных тэарэтычных праблем, але і ў рашэнне актуальных практычных задач у вобласці гісторыі КПСС, гісторыі Беларусі і беларусазнаўства. Гісторыкамі быў падрыхтаваны шэраг манаграфічных выданняў: А. А. Сарокіным – «Аграрный вопрос в Западной Белоруссии (1920–1939)» (1968); Н. Г. Красновой – «Партийное руководство народным образованием» (1970); А. А. Віхравым – «Помощник КПЗБ» (1975); У. К. Коршукам – «Рост трудовой активности рабочего класса. Деятельность КП Белоруссии по развитию трудовой активности рабочего класса в условиях зрелого социализма» (1976); П. Я. Мурашкам – «Особого назначения...: Из истории ЧОН Белоруссии, 1918–1924 гг.» (1979); М. С. Вараб'ём і І. А. Захарчанкам – «Мосты дружбы» (1989); С. Я. Новікавым – «Эканамічная палітыка нацысцкай Германіі ў Беларусі: агляд крыніц і германскай гістарыяграфіі 1990-х гадоў» (2002); С. Я. Новікавым – «Беларусь у кантэксце германскай гістарыяграфіі гісторыі Другой сусветнай вайны» (2004).

Выкладчыкі гісторыі пастаянна працавалі над стварэннем падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў, рыхтавалі вучэбна-метадычныя распрацоўкі для самастойнай работы студэнтаў па профільных дысцыплінах кафедры. Так, быў выдадзены вучэбна-метадычны дапаможнік С. П. Кубекі «Асноўныя напрамкі і асаблівасці развіцця Рэспублікі Беларусь на сучасным этапе (1985 – бягучы час)» (1993); С. Я. Новікаў падрыхтаваў серыю «Лекцыі выкладчыкаў МДЛУ», сярод якіх: «Асноўныя этапы станаўлення беларусазнаўства» (1997), «Этнічная гісторыя Беларусі» (1997); «Курс беларусазнаўства: навучальна-метадычны дапаможнік» (1998).

Напярэдадні 60-годдзя Вялікай Перамогі кафедра забяспечвала выкананне даручэння Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь па распрацоўцы канцэпцыі, стварэнні праграмы і напісанні вучэбнага дапаможніка «Вялікая Айчынная вайна савецкага народа (у кантэксце Другой сусветнай вайны)» (2004), які быў прызнаны найлепшым сярод краін СНД [20, С. 2]. Ён быў выдадзены і для школ з рускай мовай навучання, а таксама перавыдадзены праз 5 гадоў са змяненнямі і дапаўненнямі на дзвюх дзяржаўных мовах. Апрача таго, кафедра ўдзельнічала ў падрыхтоўцы вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі «Вялікая Айчынная вайна савецкага народа (у кантэксце Другой сусветнай вайны)» (2004). Кафедра таксама прымала ўдзел у падрыхтоўцы матэрыялаў, у тым ліку малавядомых дакументальных крыніц, уключаных ў вучэбныя хрэстаматы, – «Великая

Отечественная война советского народа (в контексте Второй мировой войны)» (2008), «Гісторыя Беларусі, 1917–1945 гг.: 10 клас: хрэстаматыя» (2009). Дзякуючы гісторыкам кафедры ў айчынную ваенную гістарыяграфію толькі ў апошнія гады ўведзены цэлы шэраг малавядомых нямецкіх дакументальных крыніц, распрацавана новая вучэбная карта для ўстаноў адукацыі «Вызваленне Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў (восень 1943–летта 1944 гг.)» [21, С. 45] і інш.

Выкладчыкі кафедры актыўна займаліся распрацоўкай тэм НДР, у тым ліку ўключаных у Дзяржаўную праграму навуковых даследаванняў на 2001–2005 гг. і 2006–2010 гг., адпаведна: «Палітыка Германіі ў дачыненні да Беларусі 1939–1945 гг.» (2001–2005 гг.), «Гісторыя Беларусі перыяду Другой сусветнай вайны ў замежнай гістарыяграфіі (1945–2010 гг.)» (2006–2010 гг.). Вынікам стала выданне дзвюх манаграфій – «Эканамічная палітыка нацысцкай Германіі ў Беларусі (1941–1944 гг.): агляд крыніц і германскай гістарыяграфіі 1990-х гадоў» (2002), «Беларусь у кантэксце германскай гістарыяграфіі гісторыі Другой сусветнай вайны» (2004); напісанне трох калектыўных прац – «Беларусь в годы Великой Отечественной войны 1941–1945 гг.» (2005), «Беларусь 1941–1945 гг. Подвиг. Трагедия. Память» (у дзвюх кнігах) (2010), «Вяртанне ў рабства: прымусовая праца насельніцтва Беларусі 1941–1945 гг.» (2010); падрыхтоўка дакументальнага зборніка «Стэнаграма пасяджэння вышэйшага кіраўніцтва Генеральнай акругі «Беларусь (8–10 красавіка 1943 г.)» (2006) і зборніка навуковых артыкулаў «Разняволеная памяць. Прымусовая праца беларускіх грамадзян на акупаванай тэрыторыі Беларусі (1941–1944 гг.)» (2010), падрыхтаванага з удзелам беларускіх ваенных даследчыкаў – Я. А. Грэбня, А. М. Літвіна, С. Я. Новікава і нямецкіх гісторыкаў – А. Бракеля (г. Майнц), Т. Пентэр (г. Бохум), Д. Поля (г. Мюнхен).

З 2002 г. кафедра праводзіць міжнародную навуковую канферэнцыю «Беларусь і Германія: гісторыя і сучаснасць», у якой прымаюць удзел гісторыкі з Аўстрыі, Беларусі, Германіі, ЗША, Польшчы, Латвіі, Літвы, Расіі і Украіны. Па выніках яе правядзення выдадзена 14 зборнікаў матэрыялаў міжнароднай навуковай канферэнцыі «Беларусь і Германія: гісторыя і сучаснасць» (2002–2016).

Выкладчыкі кафедры гісторыі неаднаразова праходзілі навуковыя стажыроўкі ў архівах Германіі (Федэральных архівах у Берліне і Кобленцы, Федэральным ваенным архіве Германіі ў Фрайбургу, архіве Інстытута сучаснай гісторыі ў Мюнхене), Расійскай Федэрацыі (Расійскім дзяржаўным ваенным архіве ў Маскве, Цэнтральным архіве Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі ў Падольску), Латвіі (Гістарычным архіве ў Рызе), Украіне (Цэнтральным дзяржаўным архіве вышэйшых органаў улады і кіравання Украіны ў Кіеве, Дзяржаўным архіве Жытомірскай вобласці ў Жытоміры). Прадстаўнікі кафедры выступалі з лекцыямі па ваеннай праблематыцы перад нямецкімі калегамі на навуковых семінарах і студэнтамі ўніверсітэтаў Берліна, Гамбургу, Кобленца (Кобленц-Ландаў), Патсдама, Мюнхена,

а таксама перад вядучымі ваеннымі гісторыкамі Ведамства ваенна-гістарычных даследаванняў Германіі і Цэнтра сучаснай гісторыі ў Патсдаме [21, С. 46]. Апроч таго, гісторыкі кафедры забяспечвалі выкладанне гістарычных цыклаў на курсах перападрыхтоўкі выкладчыкаў ВНУ на базе Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы і Мінскага абласнога інстытута развіцця адукацыі і перападрыхтоўкі настаўнікаў пры Міністэрстве адукацыі Рэспублікі Беларусь, з'яўляліся ўдзельнікамі шматлікіх кангрэсаў, «круглых сталоў» і навуковых канферэнцый як у нашай краіне, так і за яе межамі. За апошнія 15 гадоў гісторыкамі кафедры апублікавана звыш 300 навуковых прац, у тым ліку 4 манаграфіі і 9 калектыўных работ. Працы гісторыкаў кафедры выходзілі ў Вялікабрытаніі, Германіі, Латвіі, Літве, Польшчы, Расіі і Украіне. З 2008 па 2010 г. С. Я. Новікаў уваходзіў у склад навуковага савета Гістарычнай майстэрні «Еўропа» (Ляйпцыг), з 2014 г. з'яўляецца сябрам міжнароднага Папячыцельскага савета па падрыхтоўцы беларускімі і нямецкімі гісторыкамі, музейзнаўцамі і прадстаўнікамі грамадскасці рухомай выставы «Трасцянецкі лагер смерці».

У адпаведнасці з загадам рэктара аб аптымізацыі структуры ўніверсітэта, з 1 верасня 2010 г. пачынае працу кафедра айчыннай гісторыі і сусветнай культуры (з 2012 г. – кафедра гісторыі, сусветнай культуры і турызму) у складзе 12 выкладчыкаў, у тым ліку: загадчыка кафедры – кандыдата гістарычных навук, дацэнта С. Я. Новікава, доктара мастацтвазнаўства, прафесара А. М. Кушнярэвіча, кандыдата педагагічных навук (з 2014 г. – доктара культуралогіі), дацэнта А. А. Павільча, кандыдата культуралогіі Т. Л. Ойстрах-Дзямідавай, кандыдатаў філасофскіх навук, дацэнтаў Т. Г. Гуцавай, А. М. Рашчынскай, кандыдата геаграфічных навук, дацэнта У. М. Зайцава, кандыдата філалагічных навук, дацэнта Н. У. Савінай, кандыдата гістарычных навук, дацэнта А. Г. Цымбала, старшых выкладчыкаў Н. М. Бірыцкай, С. П. Кубекі, В. Я. Лагавік (Куліковай), Т. М. Сяргеевай. Для новай кафедры паўсталі задачы па забеспячэнні выкладання цэлага комплексу новых дысцыплін інтэграванага модуля «Гісторыя», спецыялізаваных модуляў, дысцыплін культуралагічнага цыклу і прафесійнай падрыхтоўкі па напрамку спецыяльнасці «Лінгвістычнае забеспячэнне міжкультурных камунікацый (міжнародны турызм)».

У рамках выканання плана па падрыхтоўцы навукова-педагагічных кадраў вышэйшай кваліфікацыі дацэнт кафедры А. А. Павільч навучаўся ў дактарантуры ва ўстанове адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», дзе ў чэрвені 2014 г. паспяхова абараніў доктарскую дысертацыю на тэму «Трансфармацыя статусу кампаратывістыкі ў сучаснай культуралогіі».

З 2011 г. кафедра працягвала праводзіць навуковыя даследаванні па тэмах НДР, уключаных у Дзяржаўныя праграмы навуковых даследаванняў «Гісторыя, культура, грамадства і дзяржава» на 2011–2015 гг. і «Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства» на 2016–2020 гг. (навуковы кіраўнік – кандыдат гістарычных навук, дацэнт С. Я. Новікаў). Кафедра пра-

водзіла НДР у рамках задання «Ваенная гісторыя Беларусі». Вынікам распрацоўкі стала падрыхтоўка і паспяхова абарона дзвюх кандыдацкіх дысертацый (2014, 2015), а таксама выданне дзвюх манаграфій – «Беларусь улетку 1941 года: новыя падыходы ў даследаванні баявых дзеянняў» (Мінск: МДЛУ, 2014. – 300 с.), «Беларусь улетку 1941 года: новыя падыходы ў даследаванні баявых дзеянняў. – 2-е выданне, выпраўленае і дапоўненае» (Смаленск: Універсум, 2015. – 436 с.).

Пад кіраўніцтвам А. М. Кушнярэвіча і А. М. Рашчынскай выкладчыкі кафедры ў складзе Н. М. Бірыцкай, Т. Г. Гуцавай, С. П. Кубекі, В. Я. Куліковай, А. А. Павільча, Н. У. Савінай, Т. М. Сяргеевай працавалі над тэмай НДР: «Дыялог культур – культура дыялогу», матэрыялы якой паспяхова выкарыстоўваюцца пры выкладанні студэнтам універсітэта вучэбных дысцыплін «Культуралогія», «Гісторыя сусветнай культуры», дысцыплін напрамку спецыяльнасці «Лінгвістычнае забеспячэнне міжкультурных камунікацый (міжнародны турызм)».

За апошніх 5 гадоў з-пад пяра навукоўцаў кафедры выйшлі наступныя навукова-папулярныя працы: А. А. Павільч, «Становление и трансформация статуса культурологической компаративистики» (2011); А. М. Кушнярэвіч, «Мураваная дабастыённая фартыфікацыя Вялікага княства Літоўскага» (2011; выпраўленае і дапоўненае, 2013); Н. Г. Краснова, «Страницы моей жизни» (2012); А. Г. Цымбал, «Праваслаўная царква ў Заходняй Беларусі (1921–1939 гг.)» (2016); А. А. Павільч, «Компаративные исследования культурного многообразия: методологический аспект и коммуникативная проекция: монография» (2016).

Таксама ў апошнія гады кафедрай падрыхтаваны падручнікі, вучэбна-метадычныя комплексы і дапаможнікі па гісторыі Беларусі, культуралогіі, напрамку спецыяльнасці «міжнародны турызм», у тым ліку: Т. М. Сяргеевай – «Основы организации туристической деятельности: учебно-методическое пособие» (2010); А. Г. Цымбалам – «Гісторыя Беларусі. Вучэбна-метадычны комплекс. У 3 ч. Ч. I» (2012); Н. У. Савінай – «Экскурсоведение: практикум для студентов факультета межкультурных коммуникаций» (2014); Н. М. Бірыцкай – «Моделирование туристических маршрутов» (2015); А. А. Павільчам – «Сравнительная культурология: пособие для студентов учреждений высшего образования, обучающихся по специальности «Лингвистическое обеспечение межкультурных коммуникаций» (2015); А. М. Кушнярэвічам – «Дыпломная (курсовая) работа па міжнародным турызме: структура, працаванне і афармленне і абароне: метадычныя рэкамендацыі» (2015); А. Г. Цымбалам – «Гісторыя Беларусі. Вучэбна-метадычны комплекс. У 3 ч. Ч. II» (2016).

Асаблівы інтарэс у студэнтаў выклікаў праект, зроблены кафедрай разам са студэнтамі і выкладчыкам факультэта нямецкай мовы С. П. Паўлавіцкім, па перакладзе дакументальнага рамана нямецкага даследчыка П. Коля «Schöne Grüße aus Minsk» [«Найлепшыя прывітанні з Мінску»] (2007). У 2010 г. тры студэнты ўніверсітэта сталі лаўрэатамі VI Рэспубліканскага

конкурсу «Вялікая Перамога ў нашай памяці жыве», прысвечанага 65-й гадавіне Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, і былі адзначаны сярод больш 1000 удзельнікаў дыпламамі: I катэгорыя – студэнт II курса факультэта міжкультурных камунікацый В. Я. Леановіч (навуковы кіраўнік С. Я. Новікаў); III катэгорыя – студэнт II курса факультэта англійскай мовы М. Я. Бурдыка (навуковы кіраўнік В. І. Курганаў) і студэнт II курса перакладчыцкага факультэта Д. А. Стрэж (навуковы кіраўнік С. П. Кубека).

Разам з вучэбнай і навукова-даследчай работай выкладчыкі кафедры забяспечваюць выкананне розных выхаваўчых, асветніцкіх і інфармацыйных мерапрыемстваў сярод беларускіх і замежных студэнтаў універсітэта: рэгулярнае інфармаванне студэнтаў па актуальных пытаннях знешняй і ўнутранай палітыкі Рэспублікі Беларусь; наведванне студэнтамі ўніверсітэта Беларускага дзяржаўнага музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны; правядзенне сярод студэнтаў фотаконкурсу «Мая Радзіма – Беларусь» і творчага фестывалю «О, Раство, Раство! (Сустрэча Раства і Новага года ў розных краінах свету)»; арганізацыя дыспутаў, круглых сталаў, выстаў; ажыццяўленне тэматычных экскурсій па памятных мясцінах Мінска і яго ваколіцах; удзел у творчым праекце кафедраў сацыяльна-гуманітарных навук «Адкрытая кніга памяці» і інш.

У гэтым пераліку асобнае месца займае супрацоўніцтва кафедры з дарадчыцай дырэктара па навуцы (на цяперашні час – начальнікам гісторыка-інфармацыйнай службы) Дзяржаўнага Эрмітажа, прафесарам кафедры ўсеагульнай гісторыі Расійскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя А. І. Герцэна ў Санкт-Пецярбургу, доктарам гістарычных навук Ю. З. Кантар. Яна з 2011 па 2016 гг. чытала для прафесарска-выкладчыцкага складу, супрацоўнікаў і студэнтаў універсітэта цыкл лекцый па наступнай тэматыцы: «Эрмітаж – энцыклапедыя расійскай гісторыі і сусветнай культуры» (2010), «Праблемы захавання мастацкіх каштоўнасцяў Расіі ў гады Вялікай Айчыннай вайны» (2011), «Блакада Ленінграда: вядомая і невядомая» (2014), «Музей паміж гістарычнымі міфамі і навуковай рэальнасцю» (2016).

Такім чынам, больш чым паўвекавая гісторыя кафедры сведчыць пра тое, што яе калектыў у складзе прафесараў, дацэнтаў і выкладчыкаў адказна служыць адукацыі, навуцы і моладзі ў вядучай лінгвістычнай установе нашай краіны.

ЛІТАРАТУРА

1. Протокол заседания Совета Минского государственного педагогического института иностранных языков от 17 октября 1961 г., № 2 // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 213.
2. Протокол кафедры марксизма-ленинизма Минского государственного педагогического института иностранных языков от 23 марта 1962 г., № 17 // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 220.

3. Отчет о работе кафедры истории КПСС Минского государственного педагогического института иностранных языков за 1961/62 учебный год // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 216.
4. Асабістая справа Раўнапольца Сілы Максімавіча // Бягучы архіў установы адукацыі “Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт”. – Воп. 5. – Спр. 1075.
5. Асабістая справа Сарокіна Аляксея Аляксеевіча // Бягучы архіў установы адукацыі “Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт”. – Воп. 5. – Спр. 1679.
6. Приказ по Минскому государственному педагогическому институту иностранных языков № 183 от 9 сентября 1969 г. // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 417.
7. Отчет о работе кафедры истории КПСС МГПИИЯ в 1968/69 учебном году // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 453а.
8. Штатный формуляр профессорско-преподавательского состава МГПИИЯ за 1970/1971 учебный год // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 475.
9. Статотчет МГПИИИЯ о численном составе сотрудников и студентов за 1970/71 учебный год // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 490.
10. Минский государственный педагогический институт иностранных языков. Краткий исторический очерк. – Минск: «Вышэйшая школа», 1974. – 132 с.
11. Штатный формуляр профессорско-преподавательского состава МГПИИЯ за 1979/1980 учебный год // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 954.
12. *Корзенко, Г. В.* Историки Беларуси в начале XXI столетия : библиогр. справ. / Г. В. Корзенко. – Минск: Беларус. навука, 2007. – 470 с.
13. Воробей Николай Сидорович // Бягучы архіў установы адукацыі “Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт”. – Воп. 5. – Спр. 57.
14. Протокол № 9 заседания кафедры истории КПСС от 10 января 1984 г. // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 1187.
15. Протокол № 1 заседания кафедры истории КПСС от 20 сентября 1988 г. // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 1530.
16. Протокол № 3 заседания кафедры истории КПСС от 10 ноября 1989 г. // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 1592.
17. Протокол № 10 заседания кафедры истории КПСС от 10 мая 1990 г. // НАРБ. – Ф. 1154. – Воп. 1. – Спр. 1592.
18. Асабістая справа Матусевіча Яўгенія Вячаслававіча // Бягучы архіў установы адукацыі “Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт”. – Воп. 5. – Спр. 62.
19. *Новікаў, С. Я.* Ад Мінскага іняза да лінгвістычнага ўніверсітэта / С. Я. Новікаў // Вестник МГЛУ. Серия 3. – 2015. – 14. – С. 208–216.
20. *Даніловіч, В. В.* Асоба. Грамадзянін. Вучоны. Да 70-годдзя Аляксандра Кавалені // В. В. Даніловіч, М. Г. Жылінскі // Веды. – № 11 (2582). – 14 сакавіка 2016 г. – С. 2.
21. *Космач, А. М.* З любоўю да справы, калег і жыцця (да 60-годдзя з дня нараджэння Сяргея Яўгенавіча Новікава) // А. М. Космач, С. П. Кубека // Беларускі гістарычны часопіс. – 2014. – № 5. – С. 42–47.